

рового способу життя, виховання активної, дисциплінованої, відповідальної, фізично загартованої особистості і зараз є не менш злободенними. Тому не випадково потреби сьогодення зумовили відродження у 90-х рр. призабутих традицій дитячо-юнацького руху, відновлення діяльності таких товариств, як "Сокол", "Січ", "Пласт" та інших. Звичайно, мова йде про механічне перенесення і абсолютне копіювання їх організаційної побудови чи змісту роботи, але сама технологія виховного процесу, його демократичний, природний характер, інші позитивні сторони заслуговують на увагу і творче використання в практиці сучасного шкільного і позашкільного виховання.

За останні роки в регіоні у цьому відношенні досягнуті певні успіхи. Так, наприклад, добре зарекомендували себе учнівські просвітнянські товариства "Соколи" в Кам'янці-Бузькій, що на Львівщині. Безпосередньо до товариства належать учні 5-11 класів, але і молодші школярі залучаються до його праці, проходячи початкову стадію "Соколят". Такі основні напрямки його діяльності, як: 1) Вічне джерело (Основи християнської моралі); 2) Мій родовід; 3) Пізнай свій край; 4) До історичних джерел; 5) Живе слово; 6) З народної пісенної криниці; 7) Народна етика і естетика; 8) Золоті руки; 9) Українська господиня; 10) Національні символи України, а також наявність чіткої самоврядної структури та ін. засвідчують про дієвість такої форми виховної роботи.

В цілому, шлях творчого осмислення і використання історичного досвіду дитячого і юнацького руху є актуальним і необхідним.

*Викладач Коляденко С.М., ст. викладач Павленко В.Д.
(м. Житомир)*

ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ КРЕМЕНЕЦЬКОГО ЛІЦЕЮ

З 1805 по 1833 рік на території Волині діяв навчальний заклад університетського типу Кременецький ліцей.

У ліцеї була створена розгалужена система контролю за поведінкою вихованця, і за кожну провину останній повинен був нести відповідальність. Документально наявність покарань підтверджено лише кілька разів. Наприклад, зафіксовано факт тілесного покарання одного учня першого року навчання. Вихованець звернувся із скаргою особисто до

Т.Чацького (візитатора шкіл Віленського навчального округу). Ця справа мала великий резонанс між учнями та професорами. Чацький та Коллонтай висловилися проти кари різками на старших курсах, пропонуючи вживати їх тільки в молодших класах у разі потреби. Щоб уникнути повторень таких прикрих фактів, Т.Чацький звернувся до документів Едукаційної Комісії, які передбачали існування в навчальних закладах учнівського суду в справах дисципліни.

Незабаром у ліцеї був створений такий суд, який розглядав всі суперечки між учнями старших курсів, а іноді між учнями і викладачами. Перший параграф Статуту цього органу окреслював склад та систему виборів до суду. В ньому записано, що чотири перших класи, школа механіків та геометрів суду не підлягають. Захищати свої інтереси там можуть тільки учні старших курсів. Трибунал суду складався з трьох арбітрів, котрі вибиралися з представників кожного курсу. Вік кандидата повинен бути не менш ніж 10 років, він не міг мати покарань, повинен був добре вчитися. Голосування було таємним, в ньому брали участь слухачі вищих курсів. Так само обирався і голова суду. Результати виборів затверджувала дирекція ліцею, яка залишала за собою право анулювати голосування і призначити новий термін виборів.

Статут передбачав, що жодна справа не могла розглядатися в суді без резолюції директора або префекта, котрі отримували інформацію від цензорів, які розглядали всі суперечки, намагаючись примирити сторони. Якщо ця спроба не вдавалася, то до суду подавалася письмова скарга, після чого голова суду призначав засідання на найближчий день, вільний від занять. Ті, хто мусили відповідати перед судом, могли не з'явитися на слухання справи тільки у разі хвороби.

На початку розгляду справи виступав цензор, потім суд заслуховував свідків, в кінці виносився вирок. Голова суду, якщо було необхідно, міг звернутися до професора права за порадою. Вирок вписувався до спеціальної книги, яка подавалася на розгляд директору. Він мав право затвердити чи відхилити рішення суду, подати апеляцію або розглянути вирок на засіданні викладачів ліцею.

У Статуті суду визначаються провини та покарання за них (п.4). Наприклад, за пропуск лекцій без поважних причин і неуспішність передбачалося: а) позбавлення права носіння шпаги в свята; б) оголошення прізвиська винуватця в усіх класах ліцею; в) виключення з числа учнів без надання шкільного свідоцтва. Крім того, той, хто хоч раз був покараний судом, не міг бути нагородженим золотою медаллю по закінченні

ліцею. Для піднесення авторитету суду Т.Чацький наказав, щоб під час урочистостей судді виступали окремо від лави курсистів. Першим головою учнівського суду був одногolosно обраний Юліуш Чацький.

Ідея учнівських судів, що була запозичена від шкіл КЕН, в багатьох навчальних закладах Російської імперії не знайшла своєї реалізації, але засновники Волинського ліцею вважали, що такий інститут має нести на собі функцію виховання у молодих людей почуття справедливості та формування правової самосвідомості. Отже, учнівський суд Кременецького ліцею був однією з перших самоврядних організацій в системі освіти України.

*Студентки Ткачук С., Франчук Д.
(м. Житомир)*

ГОЛОВНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА В МДЦ "АРТЕК"

Ефективність роботи педагога-організатора в МДЦ "Артек" залежить від багатьох факторів, і один із найважливіших - особистість самого вихователя. До нього ставиться ряд важливих вимог. Перш за все - високий професіоналізм, який включає в себе знання основ вікової та педагогічної психології, педагогіки, медицини, інших соціальних наук; володіння необхідним методичним та практичним матеріалом (ігри, пісні і танці тощо); володіння навичками співу і гри на музичному інструменті; організаторські здібності. Педагог-організатор повинен бути комунікабельним. В своїй діяльності йому слід реалізовувати всі функції спілкування - виступати і як джерело інформації; і як людина, яка пізнає іншу людину або групу людей; і як організатор колективної діяльності і взаємовідносин. Педагог-організатор повинен мати педагогічний такт, вміння переконувати словом і ділом, давати дітям необхідну установку на будь-яку справу, адже від того, як діти на неї налаштовані, залежить успішність цієї справи. Крім того, педагогу-організатору важливо володіти елементами акторської майстерності, вмінням імпровізувати; розвивати міміку й пантомімічну виразність.

Естетика зовнішнього вигляду також грає важливу роль. Вона являється засобом забезпечення контакту, взаєморозуміння в спілкуванні.

Найефективніший метод виховання дітей в таборі - метод особистого прикладу. Педагог-організатор нарівні з дітьми повинен приймати